

Een bezoek aan de montessorischool in Skopje

Mirjam Stefels

Eind november 2005 brachten Reinier Gazendam, Maarten Kramer en ik een bezoek aan Izvorche preschool in Skopje. Het was een bezoek met een speciale missie. Een jaar eerder was me gevraagd of ik een keer hun school wilde komen bezoeken. Natuurlijk wil ik graag een andere montessorischool zien. Regelmatig word je daarvoor uitgenodigd door personen die na een prettig bezoek aan jouw school enthousiast het pand verlaten. Veelal komt daar nauwelijks iets van terecht. Ook nu dacht ik dat het niet zo'n vaart zou lopen.

Nu bleek echter dat Bozana en Elena (moeder en dochter) een grote droom hebben. Hun innerlijke kracht maakte het mogelijk om in hún land een montessorischool te starten. Dan zal het duidelijk zijn dat het een peulenschil is om mij naar Macedonië te krijgen.

Skopje: torens van fruit

Op een druilerige zondagochtend in het centrum van Skopje waren we in afwachting van de dames. Onze tassen met cadeaus en montessorimaterialen stonden klaar. Er volgde een hartelijke begroeting in de hal van het hotel. Vanaf dat moment ging ieder gesprek in het Engels. Voor Bozana werd het direct vertaald in het Macedonisch. Zo nu en dan was er voor ons ook even behoefte aan een Nederlands woord of blik van verstandhouding om alles op juiste waarde te kunnen schatten. Onze tassen werden per auto, een echte Zastava, vervoerd naar de school en wij liepen. Een ochtendwandeling die voor ons zeer welkom was: we hadden na een nacht stadsverwarming (24 graden Celsius) in Skopje behoefte aan een frisse neus.

Tijdens het lopen kun je normaliter ook goed om je heen kijken naar alle imposante gebouwen. Dat kon hier beslist niet. Het wegdek bevat zo veel gaten, kuilen vreemde ophopingen en losliggende rommel dat opletten noodzakelijk is voor een veilige route. Bovendien staan overal op het trottoir auto's geparkeerd

Bozana wilde graag via de markt wandelen, want er waren voor de volgende dag enkele boodschappen nodig voor de kinderen. Het was interessant om deze armoedige markt te zien. Alle kramen waren klein en stonden dicht op elkaar. Wel verkocht ieder kraampje prachtige vruchten en mooie groente. Ook toonden zij hun handel op een weldadige manier. Prachtige torens van fruit! Buiten de markt zaten ook handelaren op kistjes waarop zij hun kruiden, veters of kalebassen graag aan de man wilden brengen. Deze mensen zijn duidelijk héél arm.

Een montessorischool opzetten

Elena had intussen veel te vertellen en te vragen. Aan één stuk sprak zij over alle wetenswaardigheden van de school. Zo werd het ons duidelijk dat deze preschool 30 leerlingen heeft in de leeftijd van tweeënhalf tot zeven jaar. Deze kinderen zijn nog niet leerplichtig en worden in Macedonië vanaf zeven jaar verwacht in een lagere school. De leerlingen van Izvorche preschool zijn bevoorrechte kinderen omdat zij al op jongere leeftijd op een school terecht kunnen.

De school wordt voor 80% gefinancierd door Mobimax. Deze firma verzorgt in Macedonië de mobiele telefonie. Van de kinderen die de school bezoeken werkt 50% van de ouders bij deze firma. Daarnaast bezoeken voornamelijk kinderen van goed gesitueerden de school.

In 1996 kwam Bozana in contact met iemand die haar vertelde dat haar werkwijze met kinderen leek op die van Maria Montessori. Bozana en Elena gingen op zoek naar informatie en waren in de gelegenheid in Italië een bezoek te brengen aan Casa dei Bambini. Zo'n uitstapje is binnen de uitreisregels van Macedonië niet simpel. Het verkrijgen van een uitreisvisum is een langdurige kwestie met een enorm pakket aan regels en eisen, zoals documenten waarmee je aan moet tonen op uitnodiging naar het buitenland te gaan.

Het bezoek in Rome sprak hen inderdaad aan en Elena ging verder op zoek naar een voor hen betaalbare manier om een cursus te volgen. Het is ten slotte onmogelijk een studie in het buitenland te bekostigen van een maandsalaris van € 200.

Via internet kreeg Elena contact met een opleidingsinstituut in Zuid-Afrika, waar zij een schriftelijke cursus kon volgen. Al haar studiemateriaal ging per post de wereld over en Elena ontving enkele maanden geleden haar diploma.

Bijna echt materiaal

Intussen werd de school gevuld met eigen (na)gemaakt montessorimateriaal. Het is aandoenlijk om te zien met hoeveel zorg en nauwkeurigheid een omgeving gecreëerd is naar montessori maatstaven. De roze toren, de bruine trap, de rode stokken en de rekenstokken zijn van hout gemaakt en in 'bijna' de originele kleuren geschilderd. Verder zijn veel materialen gemaakt van papier en netjes gelamineerd. De vier leidsters naast Elena en Bozana doen enorm hun best om op een juiste manier de kinderen te laten werken met het materiaal. Dat vraagt veel van alle zes, omdat de scholing in de theorie intern moet plaatsvinden.

De ouders en kinderen zijn enthousiast over de werkwijze. Bij de ouders (én de kinderen) bestaat een enorme drang tot goede scholing. Deze groep mensen is ervan overtuigd dat alleen studie hen verder kan helpen in deze samenleving. Het geeft hun kinderen de mogelijkheid om verder te studeren in binnen- of buitenland.

Voor Elena en Bozana is het grote doel hun land en de kinderen politiek en economisch verder te helpen. Naar hun idee is het montessori-onderwijs hier een geschikt middel voor. Op deze manier begeleiden zij de kinderen naar een grote mate van zelfstandig handelen gebaseerd op het maken van eigen keuzen.

Het behalen van het diploma was voor Elena nog niet voldoende. Zij had nu de theoretische kennis, maar merkte dat het haar nog ontbrak aan praktische vaardigheden. Deze vaardigheden kon zij zich onmogelijk eigen maken door het volgen van een schriftelijke cursus. De dagelijkse praktijk, het werken met het materiaal en de houding van de leidster wil zij zien en ervaren. Dat kan alleen in een montessorischool.

Toekomst

Mij werd de vraag voorgelegd of ik misschien in de gelegenheid was om gedurende een periode Elena te begeleiden in haar school. Dat klinkt natuurlijk heel aantrekkelijk, maar mijn verplichtingen in Nederland dwingen mij hier te blijven.

Een andere optie is dat Elena naar Nederland komt om de praktijk te zien en te ervaren. Dat is op beperkte schaal wel te realiseren. Elena streeft naar een bezoek aan Nederland in het voorjaar van 2006.

Naast de vraag om praktische scholing vroegen Bozana en Elena ook hulp bij de aanschaf van echt montessorimateriaal. Zij willen geen geld, maar heel graag materiaal. Het ontvangen van een postpakket is in Macedonië echter buitengewoon kostbaar. Zij moeten bijna twee tot drie keer de waarde betalen van het pakket. Dat is wel veel gevraagd voor een school met weinig financiële middelen. Via familie in Italië gaan we proberen om materialen naar hen toe te krijgen.

De samenwerking tussen de Izvorche preschool en de 1^e montessorischool in Hoofddorp kan hun positie verstevigen. In Macedonië word je aanzien enorm vergroot door samenwerking met een instituut in het buitenland. Het geeft Elena bijvoorbeeld een legitieme reden een bezoek te brengen aan Nederland om praktische (westerse) ervaring op te doen. Het maakt groei in de toekomst mogelijk, want naast een preschool zou het zeer wenselijk zijn om ook de leerplichtige leerlingen vanaf zeven jaar montessori-onderwijs te bieden.

Het was al met al een boeiend en leerzaam bezoek dat door Elena en Bozana zeer gewaardeerd werd, zozeer zelfs dat zij een journalist van de radio vroegen om tijd in te ruimen voor hun school en de buitenlandse bezoekers. Een korte uitzending via de radio was goed voor de school en was naar hun maatstaven een eerbetoon aan ons! Dat was heel goed bedoeld, maar hun blijdschap en enthousiasme met betrekking tot de toekomst waren voor ons zichtbaar genoeg.

Er is veel om met tevredenheid op terug te kijken en genoeg om mee aan het werk te gaan voor de toekomst. Graag kom ik in contact met mensen die mij op enigerlei wijze hierbij willen helpen.

Mirjam Stefels is directeur van de Eerste Montessorischool Hoofddorp en montessori-opleider aan het Centrum voor nascholing Amsterdam